

TJUGONDE SÖNDAGEN ”UNDER ÅRET”

ÅRGÅNG A

Första läsningen: **Jes 56:1, 6-7** (*Främlingar får komma till mitt heliga berg*)

Jesu jordiska mission gällde judarna (se evangeliet), men självklart kände han till texter som den här hos Jesaja. Ett kommande messianskt rike utan icke-judar som vill tillhöra Israels Gud kan han aldrig ha önskat. Vi alla är hans flock, vi tillhör Gud.

Andra läsningen: **Rom 11:13-15, 29-32** (*Gud tar inte tillbaka sina gåvor och sin kallelse*)

De judar som förföljde urkyrkan ingick ovetande i Guds frälsningsplan, ty när kristna fick fly från Judeen spred sig budskapet ännu mer (Apg 8:4). Kyrkans triumf skulle ”sporra” judarna (Rom 11:11; jfr vad Paulus lärare Gamaliel sade i Apg 5:38-39). På långfredagen ber vi att judarna når sitt mål, ”den fulla återlösningen”. Vi vill inte undanhålla dem Messias, deras egen bror (jfr 1 Mos 45:4-5).

Evangelium: **Matt 15:21-28** (*Kvinna, din tro är stark*)

Jesus är den gode Herden som kommer för att uppsöka de förlorade fåren (v. 24; jfr Matt 18:12-13; Joh kap.10). Men inte denna kvinna, hon måste själv ta kontakt. Vi får här en viktig *böneskola*: mamman här är som änkan i Luk 18:1-8, en envis bedjare, oinbjuden, tjurskallig, jobbig – men hon blir sedd och bönhörd utan villkor.

Jesus är utanför heliga landet, i ett område där ättlingar till Israels gamla arvfäder, kanaaneerna, fortfarande dyrkade fruktbarhetsguden Baal (det är väl därför som Matteus kallar kvinnan för ”kanaaneisk”). Det är bäddat för misstämning. Jesus är känd även i dessa trakter, och den hedniska kvinnan tilltalar Jesus med en kunglig (messiansk) titel. *Han gav henne inget svar* (v. 23) – Guds tystnad gör ont, även på oss! Kvinnan ser i v. 23-24 att Jesus börjar prata och tar chansen. Hon kastar sig till marken (lägger sig väl i vägen). Nu måste Jesus svara. Hans ord till henne är inte så hårda som man kunde tro. Han talar ordagrant i v. 6 om ”hundvalpar”. Herren testar henne – kommer hon att reagera stolt och kränkt som arameen Naaman i 2 Kung 5:11-12? Nej, denna hedning vänder saken till sin fördel. Kvickt diktar hon vidare på liknelsen: jo, som mamma förstår hon väl Jesus, ingen tar brödet ur munnen på sina barn, men bebisarna lämnar gott om spår efter sig, och hungriga hundvalpar håller golvet rent! Vi anar en humor som bottnar i trons ödmjuka kapitulation. Så besegras Jesus, så vinner vi hans heliga hjärta. Guds tystnad i vår bön är jobbig men den gör att vi ber bättre, den är nyttig. Observera också den osjälviska motiv-alliansen som förbinder Jesus och kvinnan: *omsorgen om någon i nöd* (den demonbesatta flickan).

Ovanlig detalj: Jesu ordväxling med de irriterade lärjungarna i v. 23-24 skulle passa bättre in hos *Markus* än hos Matteus. Det är lite ”omvända världar” (jfr Mark 7:24 f), svårt att förklara om man tror att Matteus skrev av Markus.

MÅNDAGEN I 20 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dom 2:11-19** (*Herren lät domare framträda, men folket hörde inte heller på dem*)

Fram tills torsdag läser vi om domartiden, vars hela anarki sammanfattas fint här. Domarbokens författare suckar: *På den tiden fanns ingen kung i Israel. Var och en gjorde vad han själv fann för gott* (Dom 21:25).

Evangelium: **Matt 19:16-22** (*Om du vill bli fullkomlig, så gå och sälj allt du äger*)

Vem kan läsa denna berättelse utan att gråta över sitt eget liv? Vi har knappt plats för allt vi äger men vill inte skiljas ifrån det. Vi längtar efter det fågelfria, radikala livet med lätt ryggsäck och öppna vidder – men kompromissar med våra drömmar...

Matteus version av denna dialog ligger mycket nära Markus och Lukas (jfr Mark 10:17-22; Luk 18:18-23). Urvalet ur tio Guds bud (v.18-19) är likadant, men Matteus lägger till *budet om kärleken till medmänniskan* (3 Mos 19:18), antagligen som bro till rådet i v. 21 att ge ALLT till nödlidande (jfr Matt 25:31 f). Det är den *fullkomligheten* (v. 21; jfr Matt 5:48) som Matteus vill poängtera och som hos Lukas bär namnet *barmhärtighet* (Luk 6:36) – *Imitatio Dei*: att efterlikna Gud.

Jesu samtal med den unge lärjungekandidaten slutar trist och tråkigt, som en misslyckad anställningsintervju. Man undrar varför denna scen skulle ingå i Bibeln. Som läsare kan man inte känna sig nöjd – kan ingen söka upp den där stackaren och hitta på ett sätt för honom att åtminstone ”helgas i vardagen” utan att behöva sälja allt? Eller kan han inte få lite betänketid, testa det radikala ”klosterlivet” med Jesus ett par veckor innan han bestämmer sig? Men nej, han *vill själv* gå därifrån, ty något har förändrats inom honom. Markus skriver att han ”mörknade” (Mark 10:22). Sådana fall möter vi ibland, det där ansiktet hos någon har bestämt sig för att tron inte är något alternativ.

Ju mer jag kallar på dem, desto mer går de bort från mig (Hos 11:2).

TISDAGEN I 20 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dom 6:11-24a** (*Gideon, rädda Israel; jag har sänt dig*)

”Domare” kallades av Gud varje gång israeliterna förföll till avgudadyrkan, tappade bort sin vänskap med Gud och så kuvades av sina fiender. Förtryckta folk bevarar gärna berättelser om hjältar, som vågar trotsa och sabotera för övermakten. Gideon var en sådan.

Evangelium: **Matt 19:23-30** (*Det är svårt för en rik att komma in i himmelriket*)

Den rike unge mannen från igår höll Guds bud, sade han. Jesus uppmanade honom då att ge allt åt de fattiga. Det apokryfiska s.k. *Nasareerevangeliet* – som aldrig upptogs i Nya testamentet, men kan tänkas innehålla autentiska ord av Jesus – lägger här till (enligt kyrkofadern Origenes från början av 200-talet):

Då kliade sig den rike i huvudet, ty detta ord behagade honom inte. Och Herren sade ytterligare till honom: ”Hur kan du säga att du har gjort vad som står i lagen och profeterna? Står det inte skrivit i lagen: ”Älska din nästa såsom dig själv”. Och många av dina bröder, Abrahams söner, är fulla av smuts, och dör av hunger, medan ditt hus är fyllt av mycket gott, och ingenting av det kommer dem till del.

(Apokryferna till Nya testamentet, s.19, Proprius förlag)

Så kan det ha gått till. Jesu ord var i så fall inte en ”inbjudan” utan en svidande social anklagelse. Frågan är nu om denne man – och sådana som han, människor med många ägodelar – kan bli frälsta. Jesus säger här (v. 23-24) att det är ofantligt svårt, men ändå inte omöjligt för Gud. Abraham var ju rik och är ändå frälst (jfr Luk 16:23 f) – ett tröstande exempel för rika i alla tider. Petrus – i allas namn – vill veta vad han själv har att hoppas på efter att ha lämnat sitt fiskeföretag och allt bakom sig. Han får ett utomordentligt uppmuntrande svar. Vem som får ”mest” lön i himlen får vi dock inte veta. V. 30 låter oss förstå att det kommer att bli en stor överraskning.

Tänk på att det är Herren, din Gud, som ger dig kraft att skaffa rikedom (5 Mos 8:18).

ONSDAGEN I 20 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dom 9:6-15** (*Ni sade: ”En kung måste regera över oss” fastän Herren är en kung*)

Gideons son Avimelek gjorde sig till Israels kung, men höll inte länge. Hans bror Jotan jämför honom hånande med en törnbuske (= oduglig). De som såg **Jesus** träda fram, med törnekransen (Joh 19:5), tänkte kanske på detta: ”Haha, en ny Avimelek!”

Evangelium: **Matt 20:1-16** (*Ser du med onda ögon på att jag är god?*)

Vi är här på Arbetsförmedlingen. Arbetsdagen är ”from six to six” – vissa daglönare får jobb kl. 6, de andra kl. 9 och 12 respektive kl. 17. Alla får en full dagslön, de sista anlända får till och med lönen först, framför näsan på alla andra. Är inte det skriande orättvist? Jesu svar är nej. Enligt honom ska man se till vad människor behöver, inte bara på vad de förtjänar. Ett eko av det hittar man i katolska kyrkans sociallära där det heter att lönesättning inte bara bör ske utifrån vad var och en bidrar med utan även *vad den*

behöver för att kunna leva människovärdigt. En lön är inte rätt satt bara för att parterna kom överens (*Katolska kyrkans katekes*, nr 2434).

De som började först kl. 17 var inga latmaskar: hela dagen har de stått till förfogande för arbetsmarknaden, men ingen hade lejt dem (v. 7). De hade *intentionen* att arbeta, och det är avgörande för Gud (så finns det i kyrkan många som vill tjäna Gud som präster eller i kloster, men som inte antas på grund av funktionshinder eller svår personlighet: Gud ser till intentionen och ska rikligen belöna dem för att de *ville*).

Männen på bänken framför arbetsförmedlingen har sett sina kamrater bli antagna och vet att dessa kommer hem på kvällen till sina fruar med en denar, de själva förmodligen med tomma händer. Men de har också hungriga barn! *Det* är orättvist.

Kamraterna som inte accepterade jordägarens syn på en sådan kollektiv solidaritet *protesterade* (v. 11). Ordet som Matteus använder är det samma som när israeliterna i öknen *knotade* mot Mose för att de var hungriga och törstiga (2 Mos 16:1-8; 17:3).

Slutfrågan i v. 15 är en retorisk pärla, helt avväpnande. Ett svar behövs inte.

(Det kommer) ... inte att finnas någon fattig hos dig då Herren välsignar dig i det land som Herren, din Gud, vill göra till din egendom och låta dig ta i besittning, om du bara lyssnar till Herren, din Gud (5 Mos 15:4-5).

TORSDAGEN 24 augusti

DEN HELIGE APOSTELN BARTOLOMAIOS, fest

En man *utan svek* kallade Jesus honom (Joh 1:47, där hans namn är *Natanael* – det var ganska vanligt med dubbelnamn i Bibelns värld, som t.ex. Saul/Paulus). Den helige BARTOLOMAIOS förkunnade Jesu budskap ända till Armenien, enligt legenden. Där befriade han kungens dotter från en demon. Att kungen då lät döpa sig blev för mycket för den hedniska oppositionen. Man flådde Bartolomaios och korsfäste honom sedan, en ofattbart smärtsam död. Så följde han Jesus till det yttersta, verkligen *utan svek*. Hans relikier lär i dag finnas på Tiberön i Rom.

Festdagens tröstande läsningar känns nästan som personligt riktade till denne utomordentligt hårt drabbade apostel: i Guds stad, det himmelska Jerusalem (Upp 21:9b-14) ska vi vara skyddade och trygga, där finns det inget att frukta längre. Gud kommer inte att glömma sin apostels lidande för Jesu sak: apostelns namn ska för evigt stå på en av stadens *tolv grundstenar*. En liknande tröst riktar Gud till var och en av oss som på något sätt får lida för vår trohet mot Jesus. I evangelieläsningen (Joh 1:45-51) lovar Jesus sina apostlar att de ska få *se himlen öppen* (v. 51), också detta en hänvisning till det kommande, himmelska Jerusalem för alla som här på jorden tvingas böja sig under förödmjukelser och förnedring för sin tro på *Lammet* (Upp 21:14).

Herre, jag älskar din boning, den plats där din härlighet bor (Ps 26:8).

FREDAGEN I 20 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Rut 1:1, 3-6, 14b-16, 22** (*Noomi och Rut kom till Bet-Lehem*)

I dag och i morgon läser vi ur den lilla pärlan, Ruts bok. Rut avbildar de hednafolk som valt att tillhöra kyrkan: *Ditt folk är mitt folk, och din Gud är min Gud* (v. 16). Vi ser även temat *kvinnor hjälper kvinnor*, livsviktigt inte minst bland fattiga.

Evangelium: **Matt 22:34-40** (*Du skall älska Herren din Gud och din nästa som dig själv*)

Matteus berättar att Jesus hade gjort saddukeerna svarlösa – det måste ha glatt de folkliga fariseerna, de var traditionellt i strid med det saddukeiska prästpartiet som hade goda förbindelser i överklassen. Fariseerna tyckte om att sammanfatta Guds bud i korta slogans – pedagoger och folkbildare som de var. Jesus ger oss här **det dubbla kärleksbudet** (kombinationen av 5 Mos 6:4 f och 3 Mos 19:18). Det fanns gott om sådana sammanfattningar i dåtida judendom (spår av dem syns även i Rom 13:8-10; Jak 2:8). I v. 40 säger Jesus ordagrant att hela lagen ”hänger” på dessa två bud (liksom en dörr hänger på två gångjärn). Fariseerna brukade säga att *världen* hänger på tre saker: toran (lagen), tempeltjänsten och kärlekens gärningar. Men Jesus låter *lagen själv bero på kärleksgärningarna*, som alltså får absolut prioritet. Det är en viktig, djup och principiell skillnad. När den så småningom gick upp för dåtidens religiösa ledare kostade den Jesus livet.

Vi möter här den historiske Jesus tydligare än någonsin: han träder fram som en judisk lärare bland andra lärare, men med en helt egen prioritering: kärleken till Gud och nästan är religionens centrum, allt annat är sekundärt. *Katolska kyrkans katekes* ställer hela det långa avsnittet med utläggning av tio Guds bud (nr 2083 – 2557) under detta dubbelbud. Av Jesu bud kan vi göra moralteologi, men aldrig legalism.

Förslag till fredagsoffer: be Gud visa vem/vilka jag behöver försonas med – och hur!

LÖRDAGEN I 20 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Rut 2:1-3, 8-11; 4:13-17** (*Han blev fader till Isai, Davids fader*)

En idyllisk love story? Nej, mer! Ruts bok vill provocera: *”Israel” är de som har den sanna tron, inte de som överbetonar lagen!* Rut kom från moabiterna, det folk vars kvinnor i 4 Mos kap. 25 förförde Israels män till hor och avgudadyrkan. De var strikt uteslutna från att få upptas i Gudsfolket (5 Mos 23:3, Esra kap. 9-10, Neh 13:1 ff). Men hon upptogs, och från Rut härstammar **David** (v.17) och därmed **Kristus** (Matt 1:5)!

Evangelium: **Matt 23:1-12** (*De säger ett och gör ett annat*)

Religionskritik är inte ett modernt fenomen som ateistiska tänkare har hittat på utan en integrerad del av religion, i alla fall av biblisk religion. Gud kritiserar genom profeterna sitt folks hycklande religionsutövande, sida upp sida ner i Gamla testamentet (ställena som t.ex. Jes 1:10-17 eller Amos 5:21-25). Här i dagens läsning avslöjar Guds Son i Nya testamentet sin tids religiösa ledares hyckleri.

Vi bär alla på nyckelupplevelser, viktiga ögonblick, som var med och forma våra uppfattningar. Vi vet inte vad som ligger bakom Jesu djupa besvikelse över de skriftlärdade och fariseerna. Anar vi spåren av en djup andlig kris i Jesu ungdom? Kanske var det så att de lärare som pojken Jesus litade på och beundrade visade sig att vara mera måna om titlar och position än om de utmattade själar som var belastade av tunga bördor (jfr Matt 11:28-30). Ja, religion kan bli hjärtlös, urarta till förtryck och humbug. Den som låter sig kallas för ”fader” ska *vara* en fader åt utsatta stackare, liksom Gud är det (jfr v. 9), aldrig knuffa dem åt sidan. Och i dag? Jesus skulle nog inte ha något emot att våra präster kallas för ”fader” (pater) – om de bara *är* fäder och inte blir likgiltiga för församlingsbarnens nöd.

Jag har satt dig att pröva mitt folk... du skall granska och pröva deras liv (Jer 6:27).